

2025-10-09
Ju2025/02068

Justitiedepartementet

Polismyndigheten
Tullverket
Åklagarmyndigheten

Uppdrag till Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten att ytterligare förstärka arbetet med att förebygga, motverka och bekämpa sprängdåd samt minska tillgången till explosiva varor i kriminella miljöer

Regeringens beslut

Regeringen ger Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten i uppdrag att ytterligare förstärka arbetet med att förebygga, motverka och bekämpa sprängdåd och minska tillgången till explosiva varor i kriminella miljöer.

Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna:

- fortsätta och förstärka det myndighetsgemensamma arbetet,
- fortsätta och förstärka det internationella samarbetet,
- vidta åtgärder för att förebygga och minska kriminellas tillgång till explosiva varor och redogöra för resultatet av arbetet,
- vidta åtgärder för att förebygga och motverka illegal införsel och smuggling av explosiva varor, samt olaglig inhemsk handel, spridning och produktion av explosiva varor, och redogöra för resultatet av arbetet,
- vidta åtgärder för att öka upptäckt och lagföring på området och redogöra för resultatet av arbetet,
- genom samverkan med tillsynsmyndigheterna, bidra till en effektiv tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor och redogöra för resultatet av arbetet,
- lämna en kort beskrivning av vilken typ av explosiva varor som myndigheterna påträffar och vilket ursprung de har,

- lämna en bedömning av framtida risker och utmaningar kopplat till explosiva varor samt
- utifrån resultatet av ovan lämna förslag till ytterligare åtgärder, per myndighet och gemensamt, nationellt och internationellt.

Under genomförandet av uppdraget ska myndigheterna inhämta synpunkter från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och vid behov från andra relevanta aktörer, samt föra dialog med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och relevanta kommuner.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Finansdepartementet) senast den 9 oktober 2026.

Polismyndigheten ska vara sammanhållande för redovisningen av uppdraget. Om hela eller delar av redovisningen bedöms innehålla säkerhetsskyddad eller sekretessbelagd information ska dessa delar redovisas i särskild ordning.

Skälen för regeringens beslut

Sedan hösten 2024 har antalet sprängdåd med koppling till konflikter mellan och inom kriminella nätverk ökat kraftigt i Sverige. Sprängdåden används också av aktörer i den organiserade brottsligheten som medel för att utpressa, skrämja och hota tredje man, som en del av annan brottslighet.

Hittills har, trots ökningen av antalet dåd, antalet dödsoffer i sprängningar varit få, till skillnad från det dödliga skjutvapenvåldet. Icke desto mindre är risken att utomstående drabbas hårt av skadorna som vållas då sprängdåd sker på allmän plats eller exempelvis i trapphus och portar till flerfamiljshus.

De explosiva varor som den senaste tiden använts i kriminella miljöer utgörs i första hand av pyrotekniska produkter med ursprung i andra europeiska länder. På senare tid har även handgranater använts i stor omfattning. Dessa har i huvudsak sitt ursprung på Balkan och smugglas sedan via olika länder genom Europa till Sverige.

Det är viktigt att stoppa illegal införsel av explosiva varor från att komma in i Sverige. Myndigheterna behöver därför stärka arbetet ytterligare med att motverka den illegala införseln. I det arbetet är det internationella samarbetet avgörande. Flera andra länder i Europa har liknande utmaningar och

erfarenheter kopplat till sprängdåd. Lärdomar och erfarenhetsutbyte med länder med liknande lägesbild som den svenska bör tas till vara.

Lagändringar har också genomförts på området. Den 1 januari 2024 skärptes straffen för de allvarigare formerna av illegal hantering och smuggling av explosiva varor. Straffskalorna för grovt brott ändrades från fängelse i lägst två år och högst fem år till fängelse i lägst fyra år och högst sju år. Straffskalorna för synnerligen grovt brott ändrades från fängelse i lägst fyra år och högst sju år till fängelse i lägst sex år och högst tio år. Maximistraffen för normalgradsbrott höjdes från fängelse i tre år till fängelse i fem år.

Enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) åligger ansvaret för tillsyn Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och kommunerna. I juli 2024 infördes ett nationellt tillståndregister för explosiva varor som tillstånds- och tillsynsmyndigheter, brottsbekämpande myndigheter samt näringsidkare har tillgång till. MSB:s samordnande roll för kommunernas tillståndsverksamhet förtydligades i och med lagändringar som trädde i kraft i juli 2025. Dessutom har MSB givits ansvar för tillsyn över att kommunerna vid sin myndighetsutövning följer LBE och tillhörande föreskrifter.

De kriminellas användning av civila tänd- och sprängämnen har den senaste tiden minskat och som framgår i slutrapporten av regeringsuppdraget till Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten (Ju2025/00232) bedöms det vara kopplat till att kontrollerna och tillsynen av den typen av produkter har ökat. Det visar på att åtgärder och kraftsamling från berörda myndigheter ger god effekt.

Samtidigt förändras brottsligheten snabbt. Det är därför viktigt att myndigheterna fortsätter att förstärka sitt arbete samt att ny lagstiftning används fullt ut. Tillsyn, kontroll och uppföljning av verksamheter och individer som hanterar explosiva varor behöver förstärkas ytterligare. Bristande tillsyn och regelefterlevnad hos de privata aktörer som hanterar explosiva varor innebär en risk för att sprängämnen för civila ändamål blir åtkomliga för kriminella aktörer.

I regeringens nationella strategi mot organiserad brottslighet är målet tydligt. Tillgången på explosiva varor för illegala ändamål ska reduceras. I arbetet mot målet ingår att i större utsträckning förhindra olovlig införsel och

smuggling, öka upptäcktsrisken och lagföringen och skärpa kontroll och tillsyn.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Sophia Busk

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, SKA, OFA K

Försvarsdepartementet/CF ESS

Justitiedepartementet/DÅ, KRIM, L4

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Sveriges kommuner och regioner